

Sammanfattande förslag för ökad jämställdhet i Trelleborgs kommuns budget och årsredovisning

**Clara Berglund och Jenny Andersson
Sveriges Kvinnolobby AB**

**FORUM
JÄMSTÄLLDHET**

**SVERIGES
KVINNOLOBBY**

INNEHÅLL

Om uppdraget.....	2
Syfte och mål	2
Metod.....	2
Vad är jämställdhetsbudgetering?	3
Varför jämställdhetsbudgetera?	3
Att fördela medel jämställt - några exempel på metoder	4
Förbättringsförslag Utifrån budget 2018	5
1. Skriv in jämställdhet i beskrivningen av befolkningen.....	5
2. Inför könsuppdelade mål och indikatorer	6
förbättringsförslag utifrån årsredovisning 2017	8
1. Förtydliga måluppföljningen i nämndernas redovisning.....	8
2. Jämställdhetsintegrera digitaliseringsarbetet	9
3. Könsuppdelade indikatorer och mätetal som går	9
Förbättringsförslag utifrån investeringsplanen i budgeten och den ekonomiska redovisningen i årsredovisningen.....	9
Sprid kunskap från arbete med jämställdhetsintegrering som sker i enskilda nämnder	10
BILAGA A: Budget 2018 med kommentarer	
BILAGA B: Årsredovisning 2018 med kommentarer	

OM UPPDRAGET

Sveriges Kvinnolobby har fått i uppdrag att genomföra en övergripande granskning av Trelleborgs kommuns budget för 2018 och årsredovisning för 2017. Utifrån granskningen presenteras i denna rapport förslag till förbättringar för att möjliggöra att resursfördelning och resultat ska kunna följas upp ur ett jämställdhetsperspektiv i framtiden. Inledningsvis ges en kort introduktion till jämställdhetsbudgetering.

Som bilagor till rapporten återfinns budgeten och årsredovisningen med kommentarer som pekar ut var och hur jämställdhetsperspektivet kan förstärkas.

Syfte och mål

Syftet med den övergripande granskningen är

- Att lägga en första grund för ett mer utvecklat arbete med jämställdhetsbudgetering i framtiden.

Målet med granskningen är

- Att peka ut konkreta områden där jämställdhet kan skrivas in i budget- och årsredovisning och förklarar hur detta kan göras.

Metod

I över tio år har Sveriges Kvinnolobby granskat regerings budgetpropositioner ur ett jämställdhetsperspektiv. Under dessa år har vi utvecklat en metod för budgetgranskning som utgår från jämställdhetsintegrering som strategi. Vi har även utbildat och genomfört granskningar av budgetar på lokal och regional nivå under flera års tid. Mer information om vårt arbete och vår lathund för budgetgranskning [hittas på sverigeskvinnolobby.se](https://sverigeskvinnolobby.se)

Inom ramarna för detta uppdrag har vi övergripande granskning av Trelleborgs kommuns budget för 2018 och årsredovisning för 2017. Det är i dagsläget inte möjligt att utifrån dessa dokument bedöma hur jämställd resursfördelningen är och om de insatser som görs leder till ökad jämställdhet. Därför har vi istället, i enlighet med vårt uppdrag, fokuserat på att peka ut var och hur jämställdhetsperspektivet kan förstärkas samt tagit fram ett antal generella rekommendationer. Om dessa förändringar görs i framtida budgetar och

årsredovisningar kommer det vara möjligt att även göra fördjupade granskningar.

Granskningen har utförts av Sveriges Kvinnollobbys budgetexperter Clara Berglund och Jenny Andersson.

VAD ÄR JÄMSTÄLLDHETSBUDETTERING?

Jämställdhetsintegrering är den strategi som Sverige och världen har valt för att nå ett jämställt samhälle. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla delar av alla verksamheter, processer och beslut i en organisation. Det är särskilt viktigt att jämställdhetsintegrera organisationens styrdokument, så som budget och årsredovisning. Att jämställdhetsintegrera budgeten och budgetarbetet brukar kallas "jämställdhetsbudgetering" eller "gender budgeting".

I Sverige slogs jämställdhetsintegrering som strategi fast av riksdagen när 1994 beslutade om propositionen [Delad makt – delat ansvar](#). Många svenska kommuner, landsting och regioner har också valt att signera den europeiska [CEMR deklARATIONEN](#) om jämställdhet på lokal och regional nivå. Deklarationens femte artikel säger att ett jämställdhetsperspektiv "*måste beaktas vid utformningen av politiska åtgärder, metoder och instrument som påverkar människornas vardag – till exempel genom jämställdhetsintegrering (gender mainstreaming) och jämställdhetsintegrering i budgetarbetet (gender budgeting)*".

Grundläggande för jämställdhetsintegrering och allt jämställdhetsarbete är att skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, ska synliggöras, analyseras och åtgärdas. Sedan 1994 ska all offentlig individbaserad statistik i Sverige ha kön som en genomgående och övergripande indelningsgrund enligt [statistikförordningen](#). Även Sveriges kommuner och landsting (SKL) har antagit en policy om att all individbaserad data i möjligaste mån ska vara könsuppdelad.

Varför jämställdhetsbudgetera?

Jämställdhetsbudgetering är en effektiv metod för att försäkra att kommunens resurser används på ett rättvist, klokt och effektivt sätt. Genom att använda könsuppdelad statistik kan nya mönster synliggöras som ökar träffsäkerheten i mål och insatser. När resurser fördelas mer jämställt blir både kvaliteten och måluppfyllelsen högre!

För att besvara frågor om fördelning och resultat för kvinnor och män, flickor och pojkar, måste människorna bakom siffrorna synliggöras. Budgetar gör ofta

anspråk på att vara könsneutrala, men så länge mål formuleras och utgifter presenteras på ett könsblint sätt är risken stor att de tillfaller män och pojkar i högre utsträckning än kvinnor och flickor. Det beror på att större vikt ofta läggs vid mäns behov, aktiviteter och prioriteringar. Inte för att organisationen medvetet vill missgynna flickor och kvinnor, utan för att män och pojkar omedvetet utgör normen för hur organisationer och system har konstruerats.

Det finns flera olika tillvägagångssätt för att följa och omfördela resurser på ett smart och jämställt vis. Här följer några exempel.

Att fördela medel jämställt - några exempel på metoder

- **Styra med mål, målgrupp och aktiviteter:** Målen i budgeten bestämmer en riktning för verksamheten och vad som ska prioriteras. Genom att använda könssuppdelat statistik kan ni upptäcka skillnader mellan kvinnor och män som behöver utjämnas. När problemen uppmärksammas kan detta kopplas till ett konkret könssuppdelat mål som styr om resurser till nya målgrupper.

Exempelvis: Kommunen upptäcker att kvinnor upplever sig mindre trygga än män utomhus på kvällar och nätter. Kommunen sätter upp ett mål om att skillnaden ska minska. För att minska skillnaden behöver kommunen arbeta på nya sätt. En analys visar att kvinnor upplever otrygghet på andra platser än män, vilket leder till att trygghetsvärdarnas rutiner ändras eller att fler värdar måste anställas för att täcka det behov som finns. En trygghetsvandring visar också att kvinnor upplever en park i staden som särskilt otrygg. Kommunen investerar i belysning och tar ned vissa träd och buskar. Insatserna bidrar till ökad trygghet för både kvinnor och män.

- **Kartlägga och omfördela:** Kommunen upptäcker att 70 procent av bidragen till idrottsföreningar går till pojkar. Analysen visar bland annat att sporter som många flickor utövar fått mindre resurser och kommunen ökar bidragen till ett antal föreningar som engagerar många flickor. En analys visar också att pojkarna får bättre träningstider i kommunens anläggningar, vilket leder till en justering av träningstiderna. För att ytterligare jämna ut fördelningen satsas också resurser på insatser som ska få fler flickor att intressera sig för idrott och som ska uppmuntra föreningarna att erbjuda aktiviteter som intresserar flickor. Satsningarna

kan bestå av nya medel eller komma av en omfördelning från idrotter eller föreningar som tidigare har gynnats mer än andra.

- **Ändra rutiner för handläggning etc.:** Kommunen ser över ersättningar till Gode män och upptäcker att män som har uppdraget har fått betydligt högre ersättning än kvinnorna. Kommunen gör en analys och upptäcker att all skillnad inte går att förklara av sakliga skäl utan att en viss del beror på att kvinnor och män bedöms olika. Kommunen sätter upp ett mål om att skillnaderna mellan kvinnor och män ska minska och för att nå målet tas nya rutiner för handläggning fram och personal utbildas. När handläggning av olika typer av ersättningar automatiseras är det också viktigt att följa vilka effekter det får för kvinnor och män.

FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG UTIFRÅN BUDGET 2018

I detta avsnitt presenteras sammanfattande förslag utifrån vår genomgång av Trelleborgs kommuns budget för 2018. Vår förhoppning är att förslagen kan bidra till arbetet med kommande budgetar. I bilaga A återfinns själva budgetdokumentet med kommentarer som exemplifierar var och hur jämställdhetsperspektivet kan förstärkas.

1. Skriv in jämställdhet i beskrivningen av befolkningen

Genomgående kan sägas att budgeten i mål, indikatorer och textbeskrivningar saknas ett jämställdhetsperspektiv. Detta blir särskilt tydligt i det flera sidor långa avsnittet som beskriver befolkningsutvecklingen och befolkningsstrukturen i Trelleborg, men där inte ett enda diagram visar fördelningen av kvinnor och män. Könsbalansen i befolkningen ger viktig information som är en förutsättning för att kunna göra korrekta analyser. Detta gäller även redovisning av nuvarande och prognoser för framtida försörjningsbörda.

Till exempel upplever många kommuner idag ett allt mer åldrande befolkning som domineras av kvinnor som ju har en längre livslängd än män. Många kvinnor har längre inkomster än män, inkomstskillnaderna är särskilt stora bland de allra äldsta medborgarna. För många kommuners ekonomi kan detta betyda ökade kostnader och minskade intäkter, till exempel genom att fler får behov av ekonomiskt bistånd samtidigt som möjligheterna att ta ut avgifter för hemtjänst minskar. Om inte befolkningsstrukturen analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv riskerar kommunen att missa denna viktiga information.

En bra inspiration i hur könsfördelningen kan återspeglas är [SCB:s](#)

[befolkningspyramider.](#)

2. Inför könsuppdelade mål och indikatorer

Målen i budgeten är avgränsade och kopplade till konkreta indikatorer. Det är en jättebra start. Genom att könsuppdelade indikatorerna blir det enkelt att se var det finns skillnader mellan kvinnor och män som behöver åtgärdas. I alla mål bör "kvinnor och män" ersätta "kommuninvånarna". För vissa mål kan det också vara bra att ta fram ett specifikt delmål. Nedan ger vi några exempel på hur detta skulle kunna göras. Genom en mer ingående analys av er könsuppdelade statistik kan ni identifiera fler områden och också värdera vilka som är viktigast att prioritera.

- **Kvinnor och män ska uppleva lika stor trygghet i utomhusmiljön**

Målet om att kommuninvånarna ska vara trygga mäts med hjälp av SCB:s trygghetsindex och får grönt ljus i årsredovisningen. När vi bryter ner detta på olika delfrågor och på kön för kommunen ser vi att en hög andel kvinnor upplever sig osäkra utomhus på kvällar och nätter. I 2017 års undersökning gav nästan hälften av kvinnorna, 45 procent, lågt betyg på frågan. Siffrorna indikerar också att det finns en betydande skillnad mellan kvinnor och män. Ett passande mål skulle därför kunna vara "Kvinnor och män ska uppleva det tryggt och säkert att vistas utomhus på kvällar och nätter." Målet bör följas upp med könsuppdelad statistik och för att få grönt ljus bör andelen som känner sig otrygga minska rejält och skillnaden mellan könen upphöra. Eftersom det kan finnas en statistisk osäkerhet i mätningen för enskilda år är det bra att följa indikatorn över flera års tid för att säkerställa att det faktiskt skett en förändring.

Hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter? (andel som uppgett låga betyg 1-4)								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
män	37	..	24	..	34	29	37	27
kvinnor	40	..	31	..	37	46	37	45

Kommunen har nyligen gjort en satsning på trygghetsvärdar. Ett första steg kan vara att utvärdera den och andra trygghetsåtgärder ur ett jämställdhetsperspektiv. Finns värdarna på de platser där kvinnor och flickor känner sig mest otrygga? Det finns också andra trygghetsåtgärder som kan vara bra att överväga. Som exempel ["trygghetsstopp" på bussar](#) som innebär att bussen kan stanna mellan hållplatser på kvällar och

nätter, det ger ökad trygghet för alla invånare men kan vara särskilt betydelsefullt för kvinnor och flickor. Finns det delar av staden som upplevs som mörka och insynsskyddade där många upplever det som särskilt otryggt? I så fall kan mer och bättre belysning vara effektivt. Undersök gärna hur befolkningen upplever tryggheten genom fokusgrupper eller trygghetsvandringar med både kvinnor och män och flickor och pojkar.

En av de viktigaste trygghetsfrågorna ur ett jämställdhetsperspektiv är också att minska mäns våld mot kvinnor. En av de farligaste platserna som en kvinna kan befinna sig på är fortfarande i hemmet. Detta är en viktig del av de jämställdhetspolitiska målen och den strategi för jämställdhet i Skåne som kommunen står bakom. Hur ser kommunens stöd till tjej- och kvinnojourer ut? Hur arbetar ni för att stödja kvinnor och flickor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck? Kanske kan ni formulera ett helt nytt mål under rubriken trygghet som tar fasta på dessa frågor? Som inspiration i arbetet tipsar vi om [de indikatorer som Socialstyrelsen har tagit fram för att mäta arbetet mot mäns våld mot kvinnor](#).

- **Sysselsättningen för utrikes födda kvinnor ska öka**
Trelleborg har ett mål om att "Fler kommuninvånare ska ha en egen försörjning". När statistiken delas upp på kön och utrikes och inrikes födda visar sig flera intressanta saker för kommunen att arbeta vidare med.

Enligt [siffror från Region Skåne](#) är gruppen som varken arbetar eller studerar störst bland utrikes födda kvinnor och därefter utrikesfödda män i kommunen. Båda dessa grupper har också en betydligt högre risk för fattigdom och utrikes födda kvinnor har de lägsta inkomsterna. Samtidigt är utbildningsnivån hög bland de utrikesfödda kvinnorna, en högre andel har eftergymnasial utbildning jämfört med både inrikes och utrikes födda män.¹ Det finns med andra ord en stor ounyttjad resurs i befolkningen som kommunen bör satsa på att ta tillvara. Vi rekommenderar därför att formulera ett mål om att "sysselsättningen ska öka bland utrikes födda kvinnor och män" och att insatser ska tas fram ur ett jämställdhetsperspektiv.

---

¹¹<https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/mangfaldskartlaggning/trelleborg/>

Det finns flera analyser som visar att insatser som riktar sig till nyanlända och utrikesfödda ofta prioriterar män framför kvinnor och att kvinnorna får färre och mindre relevanta insatser, bland annat på grund av fördomar och stereotypa föreställningar om utomeuropeiskt födda kvinnor. Botkyrka kommun visar hur det är både viktigt och lönsamt att satsa på utrikesfödda kvinnor. [Läs mer om Botkyrka här!](#)

- **Ohälsotalet bland kvinnor ska minska**

Skillnaden mellan kvinnor och mäns ohälsa är stor. I Trelleborgs kommun är skillnaden också större än i riket. Ohälsotalet bland kvinnor i den äldre åldersgruppen är särskilt stort. Kommunen bör sätta upp ett mål om att minska kvinnors ohälsa. Ett sätt att angripa detta problem är att börja med kommunens egen personal. Det finns stor kunskap om hur kvinnor och män utsätts för olika risker i arbetsmiljön. En mycket stor del av all sjukfrånvaro är kopplad till stress och psykisk belastning i arbetet, vilket kvinnor också i högre grad utsätts för. [Nationell statistik](#) visar dessutom att kvinnor i kommunsektorn är den grupp på arbetsmarknaden som i lägst grad får stöd från företagshälsovården och som i allra flest fall måste be en chef om tillåtelse att besöka företagshälsovården. Dessutom har chefer i kvinnodominerade verksamheter ofta ansvar för många medarbetare och således svårt att hinna se tidiga signaler och arbeta förebyggande med arbetsmiljön. Det finns alltså goda skäl att arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv i arbetsmiljöarbetet. [Arbetsmiljöverket har tagit fram mycket stöd för den här typen av arbete.](#) För att nå kvinnor som inte arbetar i kommunen behövs ytterligare insatser.

FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG UTIFRÅN ÅRSREDOVISNING 2017

I detta avsnitt presenteras sammanfattande förslag utifrån vår genomgång av Trelleborgs kommuns årsredovisning för 2018. Vår förhoppning är att förslagen kan bidra till arbetet med kommande årsredovisningar. I bilaga B återfinns själva årsredovisningen med kommentarer som exemplifierar var och hur jämställdhetsperspektivet kan förstärkas.

1. Förtydliga målluppföljningen i nämndernas redovisning

Ofta när man arbetar med jämställdhetsbudgetering upptäcker man även möjligheter att förbättra ordinarie styrnings och ledningsprocesser. I årsredovisningen för 2018 redovisar de flesta nämnder hur hög målluppfyllelse som nåtts, men vilka målen är redovisas inte. För att öka spårbarheten vore det bra att förtydliga för varje nämnd vilka mål som satts upp och vilka som nåtts eller inte nåtts. Som alltid bör detta göras uppdelat på kön. Eventuella skillnader

mellan könen bör också kommenteras. [Som exempel på hur detta kan göras kan ni titta på Eskilstuna kommuns årsredovisning, och då specifikt på de olika nämndernas avsnitt.](#)

2. Jämställdhetsintegrera digitaliseringsarbetet

Ökade satsningar på digitalisering av olika slag är ett återkommande tema i årsredovisningen. Här vill vi påminna om vikten av att jämställdhetsintegrera digitaliseringsstrategier och att ha med sig ett jämställdhetsperspektiv i det faktiska arbetet. Det handlar om frågor som: Hur ser vi till att arbetsuppgifter som automatiseras gör korrekta och jämställda bedömningar? Hur påverkar digitaliseringen kvinno- respektive mansdominerade arbetsplatser i kommunen? Hur ser vi till att kvinnor och män i alla åldrar i kommunen har lika tillgång till digitala verktyg? En bra källa till mer information om detta kan vara [analysen om jämställdhet i framtidens arbetsliv](#) som togs fram som en del av tidigare framtidsminister Kristina Perssons arbete. Analysen lyfter utöver digitalisering även andra frågor som rör omställning av arbetsmarknaden och samhället ur ett jämställdhetsperspektiv.

3. Könsuppdelade indikatorer och mätetal som går

Som berörts innan i denna rapport kan och bör fler indikatorer könsuppdelas i så väl budget som årsredovisning. Detsamma gäller för arbetet med Kommuners kvalitet i kortet, KKiK. Redan idag finns många av mätetalen att tillgå uppdelade på kön och Rådet för kommunala analyser, RKA, har som ambition att det ska bli ytterligare fler. [Mer information om det pågående arbetet med att jämställdhetsintegrera KKiK finns här.](#) Missa heller inte [SKL:s arbete med jämställdhet som en del av SKL:s nyckeltalssamlingar i Öppna Jämförelser.](#)

FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG UTIFRÅN INVESTERINGSPLANEN I BUDGETEN OCH DEN EKONOMISKA REDOVISNINGEN

När det gäller budgetens investeringsplan och den ekonomiska redovisningen i årsredovisningen vill Sveriges Kvinnolobby framföra följande rekommendation.

Redovisa nyttjande uppdelat på kön

För att det ska vara möjligt att följa hur medel och investeringar fördelas mellan kvinnor och män i budgeten och årsredovisningen krävs att utfall i nyttjande redovisas och analyseras uppdelat kön där detta är möjligt att göra. Det vill säga om till exempel 48 996 tkr har använts till idrotts- och fritidsanläggningar så som skett under 2017, hur har då kvinnor och män fått ta del av dessa medel? Hur

mycket medel får respektive anläggning per utövare? Hur ser könsfördelningen ut bland dessa utövare?

ÖVRIGA FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG

Här har vi samlat några övriga rekommendationer som vi har identifierat under arbetets gång.

1. Sprid kunskap från arbete med jämställdhetsintegrering som sker i enskilda nämnder

Kommunen har genomfört viktigt systematiskt jämställdhetsarbete inom fritidsområdet genom att [genomlysa hur verksamhetsbidrag](#) delas ut till kvinnor och män och flickor och pojkar. Detta är en jättebra start. Kunskap från detta arbete bör användas och spridas till fler nämnders arbete.

2. Utbilda i jämställdhetsbudgetering inför att kommande budgetar ska tas fram

Inför kommande budgetarbete rekommenderar vi att nyckelpersoner inom ekonomi och styrning och ledning utbildas inom jämställdhetsbudgetering. Ni kan komma långt genom att fler får verktygen att analysera budgetfrågor ur ett jämställdhetsperspektiv och har de ögonen med sig i processen.